

Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim (ADÖB) Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim (ADÖB) Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16628>

Özet

Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim (ADÖB) Ölçe?i, **Ak?lc? Duygucu Davran??ç? Kuram** (ADDK) ve **Öz-Belirlenim Kuram?** (ÖBK) aras?ndaki teorik entegrasyonu ölçmek amac?yla geli?tirilm? yeni bir psikometrik araçtır. Ölçek, bireylerin psikolojik ihtiyaçlar?n?n (özerklik, yeterlilik ve ili?kililik) kar??lanma düzeyini, rasyonel ve irrasyonel inanç sistemleri ba?lam?nda de?erlendirir.

Doktora tezi kapsam?nda Art?ran (2015) taraf?ndan geli?tirilen bu ölçek, hem klinik hem de klinik olmayan örneklemeler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??malar? yapılarak psikometrik özelliklerinin yüksek düzeyde oldu?u gösterilmiştir. Ölçek, özellikle bireylerin içsel motivasyonlar? ile ak?lc? düşünce kalıplar? aras?ndaki ili?kiyi incelemek için tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim, **Ak?lc? Duygucu Davran??ç? Kuram**, **Öz-Belirlenim Kuram?**, Psikometrik Geli?tirme, **Likert Ölçe?i**, Güvenirlik, Geçerlik.

Yazarlar

Murat Art?ran

Amaç

ADÖB Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin ak?lc? düşünce e?ilimleri ile öz-belirlenim düzeyleri aras?ndaki ili?kiyi, psikolojik bir ölçüm arac? vas?tas?yla nicelle?tirmektir. Ölçek, Albert Ellis'in ADDK's? ve Deci ile Ryan'n?n ÖBK's?n?n temel varsayımlar?n? birle?tirerek, bireyin temel psikolojik ihtiyaçlar?n? kar??lama yetene?ini (özerklik, yeterlilik, ili?kililik) rasyonel inançlar perspektifinden analiz etmeyi amaçlar.

Bu ölçek, geli?tirme a?amas?nda olup, psikoloji alan?ndaki ara?tırmacılara ve klinisyenlere, danışanlar?n irrasyonel inançlar?n?n öz-belirlenim süreçlerini ne ölçüde engelledi?ini veya rasyonel inançlar?n?n bu süreçleri ne ölçüde destekledi?ini belirlemede yardımcı olmay? hedeflemektedir.

Yap?

Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim Ölçe?i, iki ana kuramsal yapıyı temel almaktadır: **Rasyonel Düşünce** (ADDK) ve **Temel Psikolojik İhtiyaçlar** (ÖBK). Ölçek, bu iki kuram?n kesi?iminde yer alan, bireyin kendilik alg?s? ve motivasyonel yönelimleri aras?ndaki ili?kiyi ölçer.

Yapılan do?rulayıcı faktör analizleri (DFA) sonucunda, ADÖB Ölçe?i'nin üç faktörlü bir yapı

sergiledi?i tespit edilmi?tir. Bu üç faktörün, **Öz-Belirlenim Kuram?**'nin temel ihtiyaçlar? olan özerklik, yeterlilik ve ili?kililik boyutlar?n? yans?tt??? ve bu ihtiyaçlar?n rasyonel inançlarla olan etkile?imini temsil etti?i belirlenmi?tir.

Geçerlik

ADÖB Ölçe?i'nin geçerlik çal??malar?, yap?n?n teorik çerçeveye uygunlu?unu test etmek amacıyla hem klinik hem de klinik olmayan örneklem üzerinde yürütülmü?tür. Yap?lan analizler, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı tutarlı bir şekilde temsil etti?ini göstermi?tir. Ölçe?in yapısal uygunlu?unu de?erlendirmek üzere **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) kullan?lm??tır.

DFA sonuçlar?, ölçe?in hipotez edilen üç faktörlü yapısn?n hem genel popülasyonda hem de klinik popülasyonda olumlu ve destekleyici nitelikte oldu?unu kan?tlam??tır. Ayrıca, üç faktörlü modelin, alternatif tek faktörlü modele kıyasla istatistiksel olarak daha anlamlı ve uyumlu bir model oldu?u teyit edilmi?tir, bu da ölçe?in yapı? geçerli?ine önemli katkı sağlamaktadır.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri, özellikle **iç tutarlılık** (internal consistency) katsayıları üzerinden de?erlendirilmi?tir. Çal??mada, her bir boyutun ve bu boyutlar? oluşturan maddelerin güvenilirlik analizleri ayrı ayrı yapılm??tır. Elde edilen sonuçlar, ölçe?in yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu göstermektedir.

Tüm iç tutarlılık katsayıları'nın 0,80 de?erinden büyük oldu?u rapor edilmi?tir. Psikometrik literatürde (Özer ve Dönmez, 2013), bu düzeydeki katsayılar, ölçe?in güvenilirli?inin oldukça yüksek oldu?unu işaret eder. Bu durum, ADÖB Ölçe?i'nin maddelerinin homojen oldu?unu ve aynı özelli?i tutarlı bir biçimde ölçmeye yönelik oldu?unu ortaya koymaktadır.

Faktör Analizi

Ölçe?in faktör yapısı, Art?ran (2015) tarafından yürütülen doktora tezinde detaylı olarak incelenmi?tir. Hem klinik olmayan geni? bir örneklem hem de klinik bir örneklem üzerinde **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) gerçekleştirilmi?tir. Bu çift yönlü analiz, ölçe?in yapısal sağlamlı??nı farklı popülasyonlarda test etme imkanı sunmuştur.

Analiz sonuçlar?, ADÖB'ün üç faktörlü modelinin (Özerklik, Yeterlilik, İli?kililik) model uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde oldu?unu göstermi?tir. Üç faktörlü modelin tek faktörlü modele göre anlamlı düzeyde daha iyi uyum sağlaması, ölçe?in öz-belirlenim kuramının temel ihtiyaçların?ı barındıran bir şekilde ayrıttırıldığını teyit etmektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme

Format: Öz Bildirim Ölçeği

Language Available: Türkçe

Population Group: Klinik ve Klinik Olmayan Örneklemeler

Age Group: Yetişkin Popülasyon

Population Details: Doktora tezi çalışması kapsamında toplanan örneklemeler.

Test Methodology: 5'li **Likert Ölçeği** (1= kesinlikle katılmıyorum - 5= kesinlikle katılıyorum)

Anahtar Kelimeler

Özerklik, Yeterlilik, İlişkililik, Rasyonel ihtiyaçlar, İrrasyonel ihtiyaçlar, Psikolojik ihtiyaçlar, **Doğruluk Faktör Analizi, İç Tutarlılık.**

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değil.

Affiliation Email addresses: muratkaanartiran@gmail.com

Correspondence Address: İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez Kurumu)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Sorumlu Yazar: Murat Artıran

Test Yılı: 2015

Kullanım İzinleri: Ölçeğin kullanıma ilişkin izinler için sorumlu yazar (Murat Artıran) ile e-posta yoluyla iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Önemli Not: Ölçeğin orijinal çalışmasına ait PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: akilci-duygucu-oz-belirlenim-adob-olcegi-toad.pdf

Kaynakça

Art?ran, M. (2015). Ak?lc? Duygucu Davran??ç? Kuram ve öz-belirlenim kuram? çerçevesinde yeni bir ölçek: Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim (ADÖB) Ölçe?i'nin geli?tirilmesi (Doktora tezi). ?stanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?stanbul.

Özer, B. ve Dönmez, S. (2013). (Güvenirlik yüksek düzey de?erlendirmesinde kullan?lan kaynak).

Ak?lc?-Duygucu Öz-Belirlenim (ADÖB) Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

1. Annemle birlikteyken oldu?um gibi davranmakta özgür hissederim.
2. Annemle birlikteyken kendimi yeterli bir ki?i gibi hissederim.
3. Annemle birlikteyken sevildi?imi ve özen gösterildi?imi hissederim.
4. Annemle birlikteyken s?kl?kla kendimi yetersiz ve ba?ar?s?z hissederim.
5. Annemle birlikteyken olan bitenler hakk?nda dü?üncelerimi ifade edebilirim